

Εργαστήριο: «Συναντώ τη διαφορετικότητα»

Μαριάννα Κανδεράκη, M.sc, Εκπαιδύτρια Ενηλίκων, Σχολική Σύμβουλος Π.Α.

Περίληψη

Σε μια κοινωνία σε κρίση, η μάθηση μέσα από την κινητοποίηση προσωπικών μηχανισμών και εμπειριών για αλλαγή, αποτελεί μια επίπονη και ανατρεπτική διαδικασία.

Καθημερινά συναντάμε ανθρώπους διαφορετικούς από εμάς ως προς το φύλο, την εθνική προέλευση, την κοινωνική τάξη, ανθρώπους με αναπηρίες και αδυναμίες, ανθρώπους που βρίσκονται στο περιθώριο. Ωστόσο συχνά κρύβουμε από τον εαυτό μας τη δυσφορία, την αποστροφή, την αμηχανία ή το αίσθημα ανωτερότητας που νιώθουμε απέναντι στους ανθρώπους αυτούς.

Στόχος του βιωματικού εργαστηρίου είναι να συνειδητοποιήσουμε τις δικές μας προκαταλήψεις και μεροληπτικές στάσεις απέναντι στη διαφορετικότητα και ειδικότερα απέναντι σε άτομα που η κοινωνία οδηγεί στο περιθώριο. Θα επιχειρήσουμε μέσα από κριτικό στοχασμό να προβληματιστούμε για την αλλαγή της στάσης μας απέναντι στον άλλο.

Υλοποίηση εργαστηρίου

A) Παίζουμε ένα παιχνίδι γνωριμίας σε κύκλο, με στόχο να γνωριστεί η ομάδα ουσιαστικότερα και πιο «ανθρώπινα».

Στο παιχνίδι μοιραζόμαστε το όνομά μας στην ολομέλεια με ένα παιδαγωγικό ζήτημα σε σχέση με τους Ρομά ή σε σχέση με την τάξη τους ή σε σχέση με κάποιο πρόβλημα κ.λ.π που τους ενδιαφέρει ή τους εκφράζει.

B) Παρουσιάζουμε το βίντεο «Καταγράψω την πραγματικότητά μου – Τσιγγάνοι» και αφού το δουν ζητάμε να μας πουν με την τεχνική της ιδεοθύελλας, τα συναισθήματα και τους συνειρμούς που ένιωσαν και έκαναν βλέποντας το βίντεο και καταγράψουμε.

Στόχος: Εισαγωγή στο αντικείμενο του εργαστηρίου και ευαισθητοποίηση στο θέμα των Τσιγγάνων και της διαφορετικότητάς τους.

Η ιδεοθύελλα (brainstorming) μπορεί να εφαρμοστεί μέσα από δύο διαφορετικές προσεγγίσεις:

1. Με δομημένο τρόπο, όπου τα μέλη της ομάδας λένε τις ιδέες τους με τη σειρά.

2. Με ελεύθερο τρόπο, όπου τα μέλη της ομάδας λένε μια ιδέα μόλις τους έρχεται στο μυαλό, χωρίς να περιμένουν σειρά.

Ανεξάρτητα με τον τρόπο που εφαρμόζεται το εργαλείο (δομημένο ή ελεύθερο), ο συντονιστής της ομάδας καταγράφει όλες τις ιδέες, ακριβώς όπως λέχθηκαν από τα μέλη της ομάδας, χωρίς να τις ερμηνεύει ή να τις παραφράζει. Οι ιδέες δεν σχολιάζονται από τα μέλη της ομάδας ή από το συντονιστή, ούτε συζητείται το περιεχόμενό τους. Στόχος του εργαλείου αυτού είναι η ποσότητα και όχι η ποιότητα, η συλλογή δηλαδή όσο το δυνατό περισσότερων ιδεών σχετικών με ένα θέμα και όχι η εξαγωγή της “καλύτερης” ιδέας.

Αφού καταγράψουμε τις ιδέες τους οι συμμετέχοντες χωρίζονται σε ομάδες και κατηγοριοποιούν τα αποτελέσματα της ιδεοθύελλας όπως αυτοί θέλουν, προσθέτοντας και μία κατηγορία ακόμα «τα άσχετα».

Παρουσιάζουν στην ολομέλεια τα αποτελέσματα του έργου τους και συζητάμε επ’ αυτών.

Στη συνέχεια γίνεται χωρισμός των ομάδων των 4-5 ατόμων ανάλογα με τον αριθμό των συμμετεχόντων και επεξηγούμε το παιχνίδι που θα ακολουθήσει.

Παιχνίδι «Είμαι κάποιος άλλος»

Στόχος: Ανάπτυξη δεξιοτήτων ενσυναίσθησης. Να κατανοήσουν τα καθημερινά ζητήματα των ανθρώπων που βρίσκονται σε διαφορετική πολιτισμική, οικονομική ή κοινωνική κατάσταση.

Οδηγίες:

Χωρίζω την ολομέλεια σε ομάδες. Δίνουμε τους παρακάτω ρόλους. Οι ρόλοι είναι διάφοροι τύποι από μειονότητες. Οι συμμετέχοντες καλούνται να πάρουν «ρόλο»

Οι ρόλοι, των οποίων οι ιδιότητες είναι γραμμένες σε αυτοκόλλητο χαρτάκι χωρίς γένος, δίδονται φανερά στην ομάδα και διαλέγουν έναν. Ο κάθε ένας γράφει το όνομα του ρόλου του στο αυτοκόλλητο χαρτάκι και την φανταστική του ηλικία.

Τα χαρτάκια τοποθετούνται στο στήθος των συμμετεχόντων και όσο αυτά παραμένουν εκεί δείχνουν ότι το άτομο βρίσκεται εντός ρόλου.

Προτρέπουμε τους συμμετέχοντες να μελετήσουν τους ρόλους τους, να μη δείξουν την κάρτα τους σε κανέναν καθώς επίσης να προσπαθήσουν να «μπουν» μέσα στο ρόλο. Οι συμμετέχοντες οφείλουν να σκεφτούν τα ερωτήματα που υπάρχουν σε κάθε ρόλο για να μπουν στην προσωπικότητα του, σύμφωνα με το πλαίσιο που έχει καθοριστεί.

Για να διευκολύνουμε την ομάδα τους δίνουμε χρόνο να σκεφτούν την καθημερινότητα του ρόλου τους και πως είναι η ζωή του ανθρώπου που θα υποδυθούν.

Ρόλος α:

Είσαι ένα Τσιγγανόπουλο 12 ετών που δεν τελείωσες το Δημοτικό Σχολείο.

Ρόλος β:

Είσαι ένα κορίτσι που ζεις με τους γονείς σου σε ένα μικρό χωριό απομακρυσμένο που δεν έχει ρεύμα.

Ρόλος γ:

Οι γονείς σου είναι Άραβες, πιστοί Μουσουλμάνοι.

Ρόλος δ:

Είσαι η κόρη ενός Υπουργού.

Ρόλος ε:

Είσαι ένα παιδί με ειδικές ανάγκες και δεν μπορείς να μετακινηθείς, παρά μόνο με καροτσάκι.

Ρόλος στ:

Είσαι ένα αγόρι από μητέρα Αφρικάνα και πατέρα Έλληνα.

Ρόλος ζ:

Είσαι ο γιός ενός πρόσφυγα.

Ρόλος η:

Είσαι μια άριστη μαθήτρια, με άνεργο πατέρα.

Ρόλος θ:

Είσαι ένας μικρός Τσιγγάνος που εργάζεται με τον πατέρα του και ζεις σε καταυλισμό.

Ρόλος ι:

Είσαι μια μικρή Τσιγγάνα, μητέρα 4 παιδιών και ζεις σε τσαντίρι.

Σκέψου ως ρόλος: (οι ίδιες ερωτήσεις δίνονται σε κάθε ρόλο)

Πως ήταν η παιδική σου ηλικία;

Σε τι σπίτι ζούσες;

Ποια ήταν τα παιχνίδια σου;

Τι δουλειά έκαναν οι γονείς σου;

Πως είναι η καθημερινή σου ζωή σήμερα; Που συχνάζεις; Τι κάνεις συνήθως το πρωί, το μεσημέρι, το απόγευμα;

Τι ζωή κάνεις; Που ζεις; Τι κάνεις τον ελεύθερό σου χρόνο; Που πηγαίνεις διακοπές;

Τι σ' ευχαριστεί; Τι σε φοβίζει στη ζωή σου;

Στην συνέχεια τους ζητάμε να μπουν σε μια σειρά και ο εμπυχωτής διαβάσει ένα προς ένα τα «Περιστατικά ζωής».

Περιστατικά ζωής

Οδηγίες

Μπαίνουν σε μια σειρά και διαβάζουμε ένα προς ένα τα περιστατικά της καθημερινής ζωής. Κάθε φορά που μπορούν να απαντήσουν με ΝΑΙ στην ερώτηση, προχωρούν ένα βήμα μπροστά και μετά κοιτούν να δουν ποια είναι η θέση τους σχετικά με τους υπολοίπους.

1. Δεν αντιμετώπισες ποτέ σοβαρά οικονομικά προβλήματα;
2. Έχεις ένα αξιοπρεπές σπίτι με τηλέφωνο και τηλεόραση;
3. Πιστεύεις, ότι η γλώσσα, ο πολιτισμός και η θρησκεία σου είναι σεβαστά στη χώρα που ζεις;
4. Θεωρείς ότι τα πιστεύω σου και οι ιδέες σου εισακούονται στην κοινωνία που ζεις;
5. Ξέρεις που πρέπει να απευθυνθείς, αν χρειαστείς βοήθεια;
6. Δεν υπέστης ποτέ διακρίσεις εξαιτίας της καταγωγής σου;
7. Δεν υπέστης ποτέ διακρίσεις εξαιτίας της σωματικής σου εμφάνισης;
8. Έχεις κοινωνική και ιατρική ασφάλιση για τις ανάγκες της ζωής σου;
9. Μπορείς να πας διακοπές, τουλάχιστον μια φορά το χρόνο;
10. Μπορείς να καλέσεις τους συμμαθητές σου στο πάρτυ γενεθλίων σου;
11. Πιστεύεις ότι μπορείς να σπουδάσεις και να εξασκήσεις το επάγγελμα που θέλεις;
12. Μπορείς μαζί με φίλους και συγγενείς να γιορτάσεις τις σημαντικές για σένα θρησκευτικές γιορτές;
13. Μπορείς να πας σινεμά ή θέατρο μία φορά την εβδομάδα;
14. Μπορείς να αγοράσεις καινούργια ρούχα τουλάχιστον μια φορά κάθε τρεις μήνες;
15. Πιστεύεις ότι οι ικανότητές σου και η αξία σου εκτιμώνται και είναι σεβαστές στον κοινωνικό σου περίγυρο;
16. Μπορείς να χρησιμοποιήσεις το Internet;
17. Μπορείς να πας στο κοντινό σου γυμναστήριο και να αθληθείς;

Το πιο δυνατό κομμάτι της δραστηριότητας είναι η επίδραση στους συμμετέχοντες, όταν βλέπουν να μεγαλώνει η απόσταση μεταξύ τους, ειδικά στο τέλος μεταξύ εκείνων που προχώρησαν πολύ και των άλλων που δεν προχώρησαν καθόλου. Για να ενισχύσουμε αυτό

το αποτέλεσμα πρέπει να ζητήσουμε την προσαρμογή τους στους ρόλους αλλά και να συγκρίνουν την καθημερινότητα των ρόλων με την δική τους πραγματικότητα.

Επιστρέφουμε στην ολομέλεια και συζητάμε κάνοντας τις παρακάτω αναστοχαστικές ερωτήσεις

Αναστοχαστικές Ερωτήσεις

- Πως αισθανθήκατε όταν κάνατε ένα βήμα μπρός και πώς όταν μείνατε πίσω;
- Πώς φαντάζεστε τη ζωή του παιδιού που υποδυθήκατε;
- Ποια στοιχεία για το ρόλο σας αντλήσατε από προσωπική εμπειρία; Και ποια από άρθρα εφημερίδων, περιοδικά, ΜΜΕ, συζητήσεις γνωστών και φίλων; Οι πληροφορίες και οι εικόνες που έχουμε για αυτούς τους ανθρώπους – ρόλους είναι αξιόπιστες; Διερευνούμε πως αναπτύσσονται οι προκαταλήψεις και τα στερεότυπα.
- Ποια ανθρώπινα δικαιώματα διακυβεύονται ή καταπατούνται για καθέναν από τους ρόλους; Μπορεί κανείς να πει αν τα ανθρώπινα δικαιώματα του αγνοήθηκαν πλήρως;
- Ποιοι νέοι έχουν λιγότερες ευκαιρίες στην κοινωνία μας; Πώς μπορείτε να εντοπίσετε την ανισότητα;
- Ποια ευθύνη και ποια καθήκοντα έχουμε όλοι εμείς, η τοπική κοινωνία, η κυβέρνηση απέναντι σε αυτούς τους ανθρώπους;

Κλείσιμο συνάντησης:

Πείτε μου ένα πράγμα που θα θέλατε να κρατήσετε από τη σημερινή μας συνάντηση.

Βιβλιογραφία:

Σοφία Τριλίβα κ.ά «Ούτε καλύτερος, ούτε χειρότερος ... απλά διαφορετικός!», Αθήνα, εκδ. Gutenberg.

<http://www.youtube.com/watch?v=trwKOWPdkTM>